

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÝCH VECÍ A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Číslo: 560.331/2015-POCE

Materiál na rokovanie

Rady vlády Slovenskej republiky na podporu exportu a investícií

**Zameranie ekonomickej diplomacie v oblasti bilaterálnych vzťahov
v roku 2015**

Podnet:

iniciatívny materiál

Obsah:

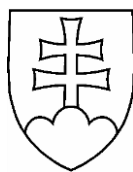
1. Návrh záverov Rady vlády SR
na podporu exportu a investícií
2. Predkladacia správa
3. Zameranie ekonomickej diplomacie v oblasti
bilaterálnych vzťahov v roku 2015
4. Prílohy 1-3

Predkladá:

Miroslav Lajčák

podpredseda vlády a minister zahraničných vecí
a európskych záležitostí Slovenskej republiky

Bratislava 2. septembra 2015

ZÁVERY RADY VLÁDY SR
NA PODPORU EXPORTU A INVESTÍCIÍ

č. 05/03/2015

z 23. septembra 2015

**k Zameraniu ekonomickej diplomacie v oblasti bilaterálnych vzťahov
v roku 2015**

predkladateľ: podpredseda vlády a minister zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Rada vlády SR na podporu exportu a investícií

A. berie na vedomie

A.1. Zameranie ekonomickej diplomacie v oblasti bilaterálnych vzťahov v roku 2015

B. ukladá

podpredsedovi vlády a ministrom zahraničných vecí a európskych záležitostí

B.1. preveriť výsledky analýzy komparatívnych výhod SR v jednotlivých teritóriách prostredníctvom zastupiteľských úradov SR v zahraničí podľa jednotnej metodiky

Termín: do 20. 12. 2015

B.2. na základe prehodnotenia výsledkov analýzy zastupiteľskými úradmi SR spracovať verejne použiteľnú informáciu o identifikovaných perspektívnych exportných komoditách vrátane informácií dôležitých pre ich vstup na príslušný trh a poskytnúť ju členom RVPEI na ďalšie využitie

Termín: do 15. 1. 2016

B.3. výsledky analýzy komparatívnych výhod SR v jednotlivých teritóriách zohľadniť pri formulovaní úloh budúceho obdobia v rámci Správy o stave a výsledkoch ekonomickej diplomacie za rok 2015

Termín: do 31. 5. 2016

Úvod

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky predkladá "Zameranie ekonomickej diplomacie v oblasti bilaterálnych vzťahov v roku 2015" ako iniciatívny materiál v nadväznosti na „Stratégiu vonkajších ekonomických vzťahov SR na roky 2014-2020“. Stratégia zdôraznila potrebu diverzifikácie teritoriálnej a komoditnej štruktúry zahraničného obchodu SR ako jeden z prvkov udržania stabilného ekonomického rastu. Rozhodujúcim nástrojom diverzifikácie exportu a zlepšovania investičnej prítomnosti SR na zahraničných trhoch je práve ekonomicke diplomacia.

Rezort Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (MZVaEZ SR) ako gestor ekonomickej diplomacie preto v roku 2014 podrobil ekonomicke diplomaciu dôslednej analýze. Prvým krokom bola v roku 2014 analýza aktuálneho postavenia SR v jednotlivých teritóriách sveta a identifikácia perspektívnych komodít pre export a výrobnú spoluprácu slovenských firiem v kontexte očakávaného hospodárskeho vývoja krajín do roku 2016. Analýza sa opierala o skúsenosti a informácie zastupiteľských úradov SR z jednotlivých krajín, prognózu hospodárskeho vývoja vo svete do roku 2019, spracovanú Medzinárodným menovým fondom a o štatistické údaje zahraničného obchodu SR. Daný materiál bol pod názvom „Zameranie ekonomickej diplomacie v oblasti bilaterálnych vzťahov do roku 2016“ schválený Radou vlády SR na podporu exportu a investícií v auguste 2014. Obsahoval tiež hlavné úlohy ZÚ SR v roku 2014.

Výsledkom hľadania sofistikovanejšej analýzy zahraničných trhov a identifikácie príležitostí pre slovenské firmy, ktoré by bolo možné využiť pri zadávaní úloh zastupiteľským úradom SR, je predkladaný materiál "Zameranie ekonomickej diplomacie v oblasti bilaterálnych vzťahov v roku 2015". Tento materiál využíva ekonometrický model hodnotenia komparatívnych výhod SR na zahraničných trhoch s využitím údajov databázy zahraničného obchodu Organizácie spojených národov za roky 2008-2013 na detailnej štvrtej úrovni harmonizovaného systému colnej nomenklatúry a štatistické údaje o zahraničnom obchode SR za roky 2008-2014. Na základe získaných informácií o komparatívnych výhodách SR v jednotlivých teritóriách rezort MZVaEZ SR zadal úlohy pre zastupiteľské úrady SR v roku 2015.

Úlohy pre jednotlivé ZÚ SR boli formulované zároveň v súlade so zameraním zahraničnej politiky SR na rok 2015.

O B S A H

Úvod	str.	6
I. Analýza exportného potenciálu slovenských výrobkov na dynamicky rastúcich svetových trhoch na základe komparatívnych výhod	str.	7
II. Zameranie ekonomickej diplomacie v oblasti bilaterálnych vzťahov v roku 2015 – - úlohy pre ZÚ SR	str.	11

Príloha č.1: Metodika a ciele analýzy exportného potenciálu slovenských výrobkov v jednotlivých krajinách sveta

Príloha č. 2: Výsledky analýzy exportného potenciálu SR v jednotlivých krajinách sveta

Príloha č.3: Úlohy pre ZÚ SR v oblasti ekonomickej diplomacie v roku 2015

Predkladacia správa

Zameranie ekonomickej diplomacie v oblasti bilaterálnych vzťahov v roku 2015 predkladá Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR ako iniciatívny materiál v nadväznosti na Stratégiu vonkajších ekonomických vzťahov SR na roky 2014-2020. Stratégia poukázala na silnú prepojenosť hospodárskeho rastu SR a rastu zahraničných exportov na európske trhy a v pomaly rastúcej miere tiež na tretie trhy. Stratégia zdôraznila potrebu diverzifikácie teritoriálnej a komoditnej štruktúry zahraničného obchodu SR ako jedného z prvkov udržania stabilného ekonomického rastu.

Rozhodujúcim nástrojom presadzovania zvyšovania exportnej výkonnosti krajiny, diverzifikácie exportu, rozvoja vzájomne výhodnej výskumno-vývojovej, inovačnej, výrobnjej spolupráce a zlepšovania investičnej prítomnosti SR na zahraničných trhoch je práve ekonomická diplomacia.

Rezort Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (MZVaEZ SR) ako gestor ekonomickej diplomacie preto v roku 2014 podrobil ekonomickej diplomacii dôslednej analýze a stanovil jej koncepcné priority a odporúčania na obdobie rokov 2014-2016, ktoré rozpracoval v materiáli „Zameranie ekonomickej diplomacie v oblasti bilaterálnych vzťahov do roku 2016“. Predmetný materiál bol schválený vedením rezortu v júni 2014 a Radou vlády SR na podporu exportu a investícií v auguste 2014.

Analýza jednotlivých krajín sveta vychádzala z prognózy Medzinárodného menového fondu o vývoji jednotlivých teritórií sveta do roku 2019, zo štatistických údajov o zahraničnom obchode SR a z analýz jednotlivých zastupiteľských úradov SR. Materiál v kontexte aktuálneho a očakávaného hospodárskeho vývoja v jednotlivých krajinách charakterizoval postavenie SR v teritóriách, identifikoval perspektívne odvetvia, komodity pre export a výrobnú spoluprácu slovenských firiem s výhľadom do roku 2016. Na základe analýzy boli zastupiteľským úradom SR v zahraničí v roku 2014 zadané úlohy, ktoré sa premietli do hodnotenia výsledkov ich činnosti za rok 2014. Správa o stave a výsledkoch ekonomickej diplomacie za rok 2014 s vyhodnotením činnosti jednotlivých ZÚ SR v danej oblasti bola schválená vedením MZVaEZ SR dňa 14. 5. 2015.

Rezort MZVaEZ SR hľadal ďalšie možnosti zlepšenia analýzy zahraničných trhov a sofistikovanejšej identifikácie príležitostí pre slovenské firmy, ktoré by bolo možné využiť pri zadávaní úloh zastupiteľským úradom SR.

Na základe Medzirezortnej dohody o spolupráci medzi MZVaEZ SR a Ministerstvom zahraničných vecí ČR (Protokol o spolupráci medzi oboma stranami podpísaný v apríli 2014) zohľadňujúcej nové aspekty spolupráce vrátane ekonomickej dimenzie diplomacie uskutočnili zástupcovia MZVaEZ SR odborné rokovania k téme ekonomickej diplomacie na MZV ČR vo februári 2015. Od českej strany prevzali ekonometrický model hodnotenia komparatívnych výhod krajiny na zahraničných trhoch, ktorý prispôbili na podmienky SR. Pri analýze boli využité údaje z databázy zahraničného obchodu Organizácie spojených národov (UN Comtrade) za roky 2008-2013 na detailnej štvrtej úrovni harmonizovaného systému colnej nomenklatúry.

Preskúmaním ekonometrických parametrov každej krajiny je možné odhadnúť, akú veľkú potenciálnu štrbinu ponúka daná krajina pre slovenských exportérov. Posúdením

potenciálnych trhových štrbín bolo potom možné identifikovať príležitosti pre rast a diverzifikáciu zahraničného obchodu SR. Na základe získaných informácií o komparatívnych výhodách SR v jednotlivých teritóriách rezort MZVaEZ SR zadal úlohy pre zastupiteľské úrady SR v roku 2015. Okrem úloh cielených na podporu exportu a investícií ďalšie úlohy rezortu pre ZÚ SR sú zamerané na prezentačné podujatia, stykovú činnosť, európske záležitosti, vedu, výskum, inovácie a na zmluvno-právne aktivity.

Úlohy pre jednotlivé ZÚ SR boli formulované v súlade so zameraním zahraničnej politiky SR na rok 2015.

I. Analýza exportného potenciálu slovenských výrobkov na dynamicky rastúcich svetových trhoch na základe komparatívnych výhod

Základným prvkom analýzy je importná relácia určitej krajiny so svetom v určitej skupine komodít harmonizovaného systému colnej nomenklatúry (ďalej len „relácia“). Na základe preskúmania ekonometrických parametrov každej relácie je v určitých prípadoch možné vedecky odhadnúť, akú veľkú potenciálnu trhovú štrbinu pre slovenských exportérov daná relácia v skúmanom období obsahuje.

V roku 2013 exportovala Slovenská republika svoje výrobky do 10,7% z týchto zahraničnoobchodných relácií¹ (nárast z 10,0% v roku 2012), zatiaľ čo pre porovnanie takto odhadnutá miera diverzifikácie exportu ČR bola na úrovni 19,6% (nárast z 18,9% v roku 2012) a odhadovaná diverzifikácia nemeckého exportu bola stabilne na úrovni 57%. Hoci *per capita* sú uvedené hodnoty rádovo porovnateľné, v absolútnych číslach to znamená vyššiu závislosť exportu SR na určitých najúspešnejších vývozných reláciách.

Napriek konzervatívnym metódam použitým v analýze presahujú odhadované obchodné príležitosti 1,15 mld. US \$, čo korešponduje približne s 1% HDP Slovenskej republiky v sledovanom období.

Na analýzu bola využitá databáza zahraničného obchodu Organizácie spojených národov *UN Comtrade* na štvrtej úrovni harmonizovaného systému colnej nomenklatúry, s využitím údajov za obdobie r. 2008-2013 a štatistiky zahraničného obchodu SR za obdobie r. 2008 – 2014.

Jednotlivé položky harmonizovaného systému colnej nomenklatúry boli podľa váhy a významnosti preukázanej komparatívnej výhody na strane slovenských exportérov ohodnotené písmenom od „A“ po „E“ nasledovne:

Hodn.	Význam	Počet komodít	Export 2014 mil.€	Podiel na exporte 2014
A	Strategické komodity s veľmi vysokou komparatívnou výhodou	50	45115	52,55%
B	Dôležité komodity s vysokou komparatívnou výhodou	71	7902	9,20%
C	Komodity s nízkou a stabilnou komparatívnou výhodou	86	1921	2,24%
D	Komodity s veľmi nízkou alebo výrazne klesajúcou komparatívnou výhodou	78	621	0,72%
E	Komodity s hypotetickou výhodou, výrazne sa zlepšujúcou nevýhodou alebo exportným potenciálom inej povahy	61	2958	3,45%

Podrobná metodika a ciele analýzy exportného potenciálu slovenských výrobkov v jednotlivých krajinách sveta sú obsahom prílohy č.1.

¹ Takýto odhad je len informačný a kombinuje komoditnú a teritoriálnu diverzifikáciu pre medzinárodné porovnanie, nezohľadňuje však kvantitatívnu koncentráciu ani entropiu štruktúry exportu (ako napr. Thielov index).

Analýza ukázala, že najväčší potenciál pre rast exportu zo SR vyplývajúceho z preukázaných komparatívnych výhod² majú veľké a geograficky vzdialené spotrebiteľské trhy. Až 28,3% identifikovaných príležitostí sa týka obchodu s USA, zvyšných 71,7% (cca. 829 mil. US \$) je rovnomernejšie rozložených medzi prevažne mimoeurópskymi trhmi. Je nutné podotknúť, že model použitý v tejto analýze je konzervatívny a teda skutočné trhové štrbiny budú zrejme väčšie, než uvedené. Podľa identifikovaných príležitostí je rebríček prvých 20 partnerských krajín nasledovný:

Krajina	Odhadovaný potenciál (mil. US \$ 2013)	% z celkovo identifi- kovaného.potenciálu	počet komodít
USA	327,8	28,3%	24
Thajsko	71,2	6,2%	11
Čína	58,4	5,0%	9
Vietnam	49,7	4,3%	22
Saudská Arábia	49,6	4,3%	29
Nový Zéland	38,4	3,3%	9
Kazachstan	34,7	3,0%	9
Kanada	34,6	3,0%	12
Mexiko	26,7	2,3%	12
Kórea	22,6	2,0%	8
Etiópia	21,8	1,9%	20
Austrália	21,6	1,9%	9
Malajzia	19,9	1,7%	16
Tunisko	17,3	1,5%	8
Libanon	17,2	1,5%	10
Spojené kráľovstvo	16,5	1,4%	11
Singapur	16,0	1,4%	16
Indonézia	15,6	1,4%	10
Alžírsko	15,4	1,3%	17
Jordánsko	14,6	1,3%	10

Podľa komoditného členenia sú výsledky rozvrstvené rovnomernejšie, ale produkty automobilového priemyslu a súvisiace produkty tvoria najpočetnejšiu skupinu:

Komodita	Názov	Odhadovaný potenciál (mil.USD)	% z celk. odhad. potenciálu	Počet krajín
8703	Osobné automobily a iné motorové vozidlá konštruované hlavne na prepravu osôb ...	101,5	8,8%	10

² Nie všetky zahranično-obchodné relácie sa riadia výlučne komparatívnymi výhodami *per se*. Je popísaný tzv. Linderov efekt, ktorý vysvetľuje zahraničný obchod medzi výrobné a spotrebiteľsky podobnými krajinami na základe spotrebiteľských preferencií, marketingu a ostatných faktorov. Tento typ zahraničného obchodu, ktorý popisuje veľkú časť obchodu na vnútornom trhu EÚ a s krajinami hospodársky podobnými SR, použitým modelom nie je preskúmateľný.

9403	Ostatný nábytok a jeho časti a súčasti	89,0	7,7%	3
6403	Obuv s vonkajšou podrážkou z kaučuku, plastov, usne alebo kompozitnej usne ...	71,8	6,2%	4
7208	Ploché valcované výrobky zo železa alebo nelegovanej ocele, v šírke 600 mm alebo ...	58,9	5,1%	4
8528	Monitory a projektory, televízne prijímače, tiež so vstavanými rozhlasovými prijímačmi ...	52,1	4,5%	8
9405	Svietidlá (vrátane svetlometov) a ich časti a súčasti inde neuvedené ani nezahrnuté; ...	44,9	3,9%	8
7308	Konštrukcie (okrem montovaných stavieb položky 9406) a časti konštrukcií ...	30,6	2,6%	14
8707	Karosérie motorových vozidiel položiek 8701 až 8705, vrátane kabín pre vodičov	30,6	2,6%	9
1205	Semená repky alebo semená repky olejnej, drvené alebo nedrvené	25,5	2,2%	3
8414	Vzduchové čerpadlá alebo vývevy, kompresory a ventilátory na vzduch alebo iný plyn ...	22,2	1,9%	7
8504	Elektrické transformátory, statické meniče (napr. usmerňovače) a indukory	22,1	1,9%	4
6115	Pančuchové nohavice, pančuchy, podkolenky, ponožky a iné výrobky tohto druhu ...	22,0	1,9%	4
2523	Portlandský cement, hlinitanový cement, troskový cement, supersulfátový cement ...	21,4	1,8%	11
3925	Stavebné výrobky z plastov, inde nešpecifikované	17,5	1,5%	5
8501	Elektrické motory a generátory (okrem generátorových agregátov)	16,9	1,5%	4
8450	Práčky pre domácnosť a práčovne	16,3	1,4%	10
4818	Toaletný papier a podobné papiere, buničitá vata..	15,3	1,3%	8
8428	Ostatné zdvíhacie, manipulačné, nakladacie alebo vykladacie zariadenia (napr. výťahy...)	15,0	1,3%	8
6801	Dlažbové kocky, obrubníky a dlažbové dosky, z prírodného kameňa (okrem bridlice)	14,4	1,2%	4
7210	Ploché valcované výrobky zo železa alebo z nelegovanej ocele, v šírke 600 mm alebo ...	12,1	1,0%	7

Podrobné vyhodnotenie komparatívnych výhod SR v jednotlivých krajinách sveta podľa štyroch čísiel colnej nomenklatúry obsahuje príloha č.2. V niektorých krajinách nebola zistená žiadna komparatívna výhoda SR, preto príloha č.2 obsahuje len teritória s identifikovanou komparatívnou výhodou SR.

Pri hodnotení komparatívnych výhod jednotlivých komodít SR bola zohľadnená aj domáca výrobná základňa, t.j. podnikové a priemyselné štatistiky SR. Skúmané boli dve skutočnosti:

- a) či by bolo hypoteticky možné dosiahnuť podstatné zvýšenie exportnej výkonnosti týchto statkov z výrobných zdrojov aktuálne slúžiacich pre vnútroštátny trh,

b) ktoré priemyselné výrobky s najdynamickejšie rastúcim svetovým dopytom sú v SR pravdepodobne alebo aspoň hypoteticky vyrábateľné s dostatočnou komparatívnou výhodou a aké veľké sú ich odbytové trhy v zahraničí pre takúto veľkosť produkcie.

Cieľom tejto úvahy bolo anticipovať, ktoré vo svetovom obchode rýchlo rastúce komodity môžu hypoteticky predstavovať budúcu komparatívnu výhodu SR. Výsledky sú uvedené v prílohe č.2. Komodity vyhovujúce podmienke a) sú v uvedenej tabuľke označené slovom „pravdepodobný“. Celkový objem odhadovaných príležitostí pre tieto statky je približne 110 mil. US \$, čo je približne 0,1% súčasného exportu SR. Je možné z toho usudzovať, že takmer všetky exportovateľné výrobky sú do istej miery exportované, ostávajú však naďalej príležitosti pre ich teritoriálnu diverzifikáciu odbytu.

II. Zameranie ekonomickej diplomacie v oblasti bilaterálnych vzťahov v roku 2015 – úlohy pre ZÚ SR

Výsledky analýzy komparatívnych výhod SR v jednotlivých teritóriách sveta boli prehodnotené teritorialistami SHSP, konzultované so zastupiteľskými úradmi SR a následne mierne modifikované. Ekonometrický model totiž poskytol matematicky a štatisticky správne výsledky, avšak v prípade niektorých komodít s ohľadom na špecifiká a vzdialenosť trhov ich export zo SR by bol neefektívny resp. nereálny.

Rezort MZVaEZ SR premietol výsledky analýzy komparatívnych výhod SR v jednotlivých krajinách sveta do úloh ZÚ SR cielených na podporu exportu a investícií. Ďalšie úlohy stanovené pre ZÚ SR sú zamerané na prezentačné podujatia, stykovú činnosť, európske záležitosti, vedu, výskum, inovácie a na zmluvno-právne aktivity. V krajinách, kde komparatívne výhody SR neboli zistené, bolo sektorové/komoditné zameranie aktivít ZÚ SR doplnené podľa odporúčení teritorialistov a skúseností ZÚ SR z príslušných teritórií.

Úlohy pre jednotlivé ZÚ SR boli formulované v súlade so zameraním zahraničnej politiky SR na rok 2015.

Podrobný rozpis úloh pre ZÚ SR v zahraničí na rok 2015 je obsahom prílohy č.3.

Vyhodnotenie vplyvov na rozpočet a systemizáciu

Odhadovaný vplyv na nárast výdavkov resp. úbytok príjmov v bežnom roku (v EUR):
žiadny

Odhadovaný vplyv na nárast výdavkov resp. úbytok príjmov v nasledujúcom rozpočtovom roku (v EUR):
žiadny

Navrhovaný zdroj krytia nárastu výdavkov, resp. úbytku príjmov:
žiadny

Vplyv na limit počtu zamestnancov:
žiadny